

Veter je, jasno je zunaj, skozi zamreženo okno sije mesec tudi v hlev. Tam na vrhu listja se svetlika dvoje troje žarkov, tiho je vse, zapuščeno, žalostno.

III.

Tretji dan popoldne so pokopali ribiča. Izprevod je bil kratek: samo duhovnik, cerkovnik, grobar in Terezinka. In tudi pot je bila kratka: iz mrtvašnice v kotu pokopališča do groba tik nje.

Oblačen in otožen jesenski dan je bil, nebo so zavijale umazane megle, zakrivale daljo, zalivale bližino kakor dušeče morje. Tiha je ležala vas, od redkokod je pritaval človek, odšel mimo pobit in nevesel. Terezinka je prišla s pokopališča, pod cerkvijo stoji sredi vasi, roke tišči pod predpasnikom, v meglo strmi z nevednimi, boječimi očmi.

Pršeti je pričelo, vlaga se prijemlje obraza kakor slina, sili v oči, moti pogled. Tudi snežinke padajo. Izmotavajo se iz meglenega morja, tavajo k tlom, drobne, hipoma se topeče in gubeče v nič. Mrači se naglo. Zdi se, da prihajajo mrakovi trumoma, cele mračne plasti se plazijo od vseh strani, objemajo se, prehajajo druga v drugo, iztiskajo iz sebe svetlobo, ki se umika nekam proč — za gore.

Terezinka stoji sredi vasi pod cerkvijo, strmi z nerazumnimi, prestrašenimi očmi predse, gleda in nič ne vidi, čuti in nič ne čuti. Topa je kakor mrtva, kakor soha od kamena.

Že je noč, gluha, brezglasna. Samo od tu, od tam korak, pijana pesem iz gostilne, motnordeče svetlikanje tujih oken, samo padanje snežink, ki se komaj slišno in občutno dotikajo glave, samo vlaga megle, ki se oprijemlje obraza kakor ledena slina.

„Kam — kod?“ —

Ljubimca.

Prišel v deželo vojske je hrum,
privreli čez meje Francozi. —
Polnočni je čas, le vetra šum
beži po senčnati lozi.

Tu tabor sovraga, tu blizu nekje,
domač je tam daleč za holmi —
Prijezdili straži oprezni sta dve
po holmih navzgor in navzdol mi.

Ej, mladih vojakov zali par,
ej, brhki, pogumni in smeli! —
Meglica zastrla je meseca žar,
borovci naglas zašumeli.

Zahrkala vranca oba: hru, hru!
tam sredi grmičja obstala;
planota je spredaj, goščava je tu,
nevarna je ježa postala.

Govoril je, šepetal prvi vojak,
zamislil, utonil v spominih — —
Tam daleč, tam moli mnog siv siromak,
žaluje po svojih sinih.

Tam daleč bela kočja stoji,
na oknih rože cvetijo;
med njimi glavica zala sloni,
oči v noč tiho bežijo — —

Utonil v spominih je mladi vojak,
govoril je rahlo, počasi:
„Če krogla sovražna ne vrže me vznak,
svatóval bom v Kukmaki vasi!“ —

Oblaček napravil je luni klobuk,
ptic nočnih začuli se glasi —
Kot v snu bi se vzdramil, govoril je drug:
„Jaz tudi — v Kúkmaki vasi!“

„Tam spodaj, kjer potok čez jez šumi,
kjer mlin tik njega ropoče,
tam žito pretresati, mleti hiti
pregizdave ljubice oče.

„Močan je šum in velik ropot,
pa očka ne vidi, ne čuje,
kdo tiho polnočno prihaja pot,
kdo hčerki noč okrajšuje!“ —

Vznemirjen vzravna se slušalec njegov,
oči mu čudno vzplamt jo:
„Tja v mlin jaz prihajal sem kakó domov
in ljubil se s hčerko Marijo!

„Popoldne sva bila samá med seboj
tam zgoraj v šumi nad mlinom;
po noči — je rekla — jo strah je takoj,
da v pest bi ne pal pretepinom!“ —

Prav blizu v borovcu začukal je čuk,
kup senc čez grmovje se zvrnil —
Naglas spregovoril nemirni je drug,
k slušalcu je vranca obrnil:

„Nikogar do nje ne pusti oče Blaž,
pri njem je čez ves dan Marija!
Vse, kar si govoril, ostudna je laž,
vse zloba je, vse hudobija!“ —

In vzklikne prvi — kot splašena zver
njegov se vranec zasuče —:
„Zamreženo okno, zaprta je dver,
do nje ima oče le ključe!“

Grohoče se drug in seže pod plašč:
„In vidiš jih — tiste ključe!“ —
Razkrije se ščip, kot bi storil nalašč,
skovir na ves glas zahuhuče.

Med njima krik in mečev blesk — —
Vršanje tam onkraj grmovja,
sovražnih strelov plesk in tresk — —
In noč in tišina grobovja.

Milan Pugelj.

